

Фото люб'язно надано автором

Мастерова Валентина Миколаївна — українська письменниця, переможець літературних конкурсів «Гранослов», «У свічаді слова», лауреат Міжнародної премії ім. Василя Стуса, премії ім. Михайла Коцюбинського, літературної премії «Благовіст». Автор кількох романів, повістей і оповідань. Її твори ввійшли до багатьох антологій. Роман «Суча дочка» номінувався на Шевченківську премію 2007 року.

Дві дівчини. Дві долі. Люба, яка народила позамилюбну дитину — і кинула напризволяще. Олена — та, хто прихистила немовлятко та назвала його своїм, заради чужого сина пожертвувавши добрими ім'ям і жіночим щастям... Попереду в неї — осуд односельців, життя матері-одиначки та роки самотності. Чи подарує їй доля бодай крихту щастя та зустріч із тим, єдиним?

Пронизлива драматична історія, яка бентежить і змушує замислитися над цінностями, що непідвладні часу...

«Суча дочка» — це історія про те, якою цнотливо-чистою може бути жіноча душа.

Цей роман будуть читати різні покоління. Книжку зачитуватимуть, доки сторінки триматимуться купи, переповідатимуть і радитимуть найближчим людям, адже справжнім завжди хочеться ділитися. А ще... українці заслуговують, щоб ця історія колись «ожила» на екранах вітчизняних кінотеатрів. Наше — це рідне, тож час пізнавати себе.

Олена Печорна, письменниця

www.trade.bookclub.ua

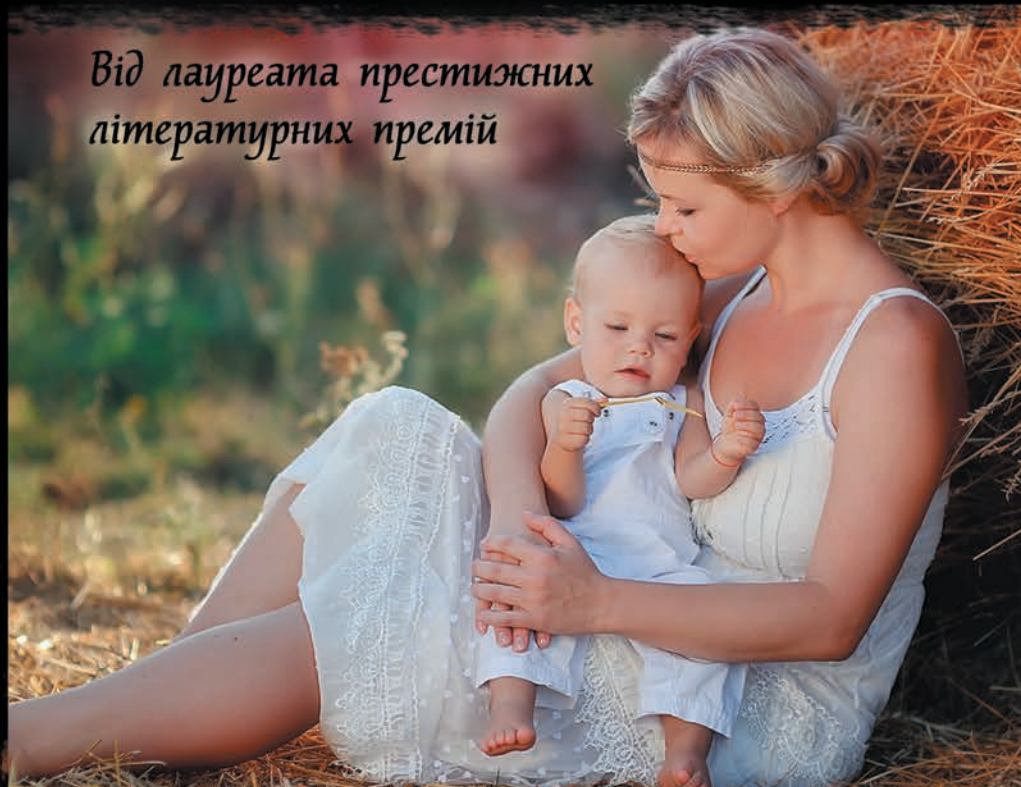

СУЧА ДОЧКА
ВАЛЕНТИНА
МАСТЕРОВА

ВАЛЕНТИНА МАСТЕРОВА СУЧА ДОЧКА

Від лауреата престижних літературних премій

**ЗНЕВАЖЕНА. ОСЛАВЛЕНА.
СВЯТА**

ВАЛЕНТИНА МАСТЄРОВА

СУЧА ДОЧКА

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2015 **СИМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
М32

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Олексій Михайлов*

ISBN 978-966-14-8776-4

- © Мастерова В. М., 2015
- © DepositPhotos.com / Alekuwka, Krivosheevv, olandsfokus, обкладинка, 2015
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2015
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2015

Свята правда

Прочитавши роман «Суча дочка» за одним духом, згадав знамениту фразу Толстого: «Якщо можете не писати — не пишіть!» Валентина Мастерова, я певен, не писати цей роман не могла. Не знаю, чи вона знайшла цей приголомшливий сюжет, чи він сам «набіг» на неї за незабутнім афоризмом Остапа Вишні: «Як воно оте на мене набігає».

З власного досвіду могу припустити: життя власноруч нагородило талановиту письменницю таким рідкісним, таким «закрученим» і дивовижним сюжетом, обравши саме її надзвичайно тонку і вразливу душу, щоб вона з боєм і гнівом розкрила одну з найтрагічніших сторінок нашої дійсності — зречення материнства!

Про це в нашій літературі, здається, ще не писали. Принаймні так глибоко, переконливо і так вражаюче. А головне — так щиро, просто, лаконічно, вивіряючи людей, їхні вчинки камертоном народної моралі й духовності. Саме з висоти цієї духовності й моралі, яка тримає нашу стражденну націю на цій землі, у гіркій нашій історії, Валентина Мастерова звеличує її носіїв і засуджує відступників.

Давно вже не читав із таким захватом прозу. З часів Олеса Гончара, Павла Загребельного, Григорія та Григора Тютюнників, Євгена Гуцала і Володимира Дрозда. Так захоплено читав також моїх талановитих ровесників, друзів та побратимів: Василя Земляка, Дмитра Міщенко, Петра Гуріненка, Івана Чендея, Віктора Міняйла. Але коли то було? Гай-гай, за літами й подіями, за гармидером, вчиненим модерністами та постмодерністами, здається, за справжньою прозою в нашій літературі й слід запав.

Аж ні: Марія Матіос, Любов Пономаренко, Теодосія Зарівна. А тепер ось — Валентина Мастерова! Кажуть, жінки витриваліші за чоловіків, бо сильніші, живучіші. Самі життя дають, навіть помираючи. І в голод виживають частіше за чоловіків. А тепер ось — і в літературі, коли її, з одного боку, прагматичне «ринкове» суспільство списує на баласт, добивають телевізія, порнографія, криваві бойовики, а з іншого — так званий «авангард», андеґраунд і постмодерн підривають ізсередини, — талановиті наші письменниці, виявивши духовну та моральну стійкість і чистоту, вистояли самі й стали на захист

нашої нещасної літератури своїми талановитими творами, а не галасом і деклараціями.

Читайте — і «обретёте». Так, як я читав, не відриваючись, до третьої-четвертої години ночі. Того самого вам бажаю. І, певен, так воно й буде.

Наша література поповнилася справжнім твором — глибоко народним, високохудожнім, без викрутасів-прибамбасів. Роман Валентини Мастерової подарує вам гіркий шмат життя, у якому пізнаєте навколишню дійсність, що бере нас за горлянку — особливо в селах. Але возрадує вас правдивістю вчинків і подій, яскравістю й переконливістю людських доль і характерів, майстерними діалогами — теж вихопленими з живого життя. Мовна характеристика героїв, здається, ще більше, ніж портретна, визначає кожну дійову особу, аж до малого Івана, покинутого Любою і всиновленого Оленою.

Я зжився з цими людьми. Мені важко уявити, що їх не існує, самої Олени, її прекрасних, скромних і роботящих батьків та отої Партизанки-знахарки, мудрої баби Степаниди. Це, мабуть, найкраще виписаний характер. На таких жінках вся наша нація тримається. Істинно народний характер!

Еклезіаст: «В майбутні дні все буде забуто. Нема пам'яті колишнім людям. І любов їхня, і ненависть, і ревність пощезнуть. І нема вже їм участі ні в чому, що діється під сонцем!..»

Воно й справді: усе минає та забувається. Залишається лише відображене в мистецтві, зокрема й у таких правдивих творах, як роман Валентини Мастерової.

Олександр Сизоненко, письменник

У чималій кімнаті, перед великим, на весь зріст, дзеркалом стояла дівчина, зовсім дівчинка, вдивлялася у своє відображення, перебираючи пальцями довге русяве волосся. Підняла брови, немов дивуючись сама собі, посміхнулася. Несподівана хмарка налетіла на чисту блакить її очей, і вони потемнішали. Закинула волосся за плечі.

— Мамо, — озвалася до матері, яка поралася біля печі.

— Що таке? — мати розігнулася, глянула на доньку. Та зніжковіла, накрутила на палець русяве пасмо.

— Нічого, я так.

— Кажі вже, — голос у матері нарочито серйозний, а очі лагідні, посміхаються.

— Можна я спідницю трохи підшию, а то дівчата всі у короткому ходять, одна я, наче попадає та? — запитала несміливо.

— Ще чого, Олено, — тепер очі у матері були серйозні. — Я підшию лозинякою — тоді знатимеш. Нехай дівчата як хочуть, так і ходять — у них на це свої матері є.

Олена закусила губу, ображено глянула на матір:

— Вічно ви: і в кіно не йди, і на танці не йди, і вбирайся, мов баба столігня.

— Довбиралася і доходилася уже, — мати сердито grimнула у печі рогачем. — Чужі діти по інститутах, а ти он — на ферму.

— Мамо! — у доньки на очах виступили сльози.

— Що — мамо? Було про науку думати, а не про гульню, а тепер... — Відчула несправедливість своїх слів, ще більше розсердилася, кинула у куток рогача і вийшла з хати.

Оленка знову подивилася у дзеркало, зняла нову довгувату спідницю і взяла зі спинки стільця старі спортивні штани.

У розчинене вікно заглядало зелене гілля груші-іллівки. Трохи недозрілі, та вже чималі плоди густо звисали між листям.

Вона підійшла до вікна, знічев'я зірвала найближчу грушку, хотіла надкусити, але потримала в руці й поклала на стіл. Потім сіла на підвіконня, трохи посиділа, ніби про щось роздумуючи, і сплигнула на великий куц засихаючих півоній. Перейшла через сад, зазирнула за високий сусідський паркан — у дворі тітка Дуня сипала курчатам зерно.

— Тітко, а Люба приїхала? — запитала високу худорляву жінку, запнуту хусткою ледь не по самі очі.

— Приїхала.

Дуня спідлоба глянула на дівчину, кинула ще жменю зерна й пішла до хліва. А та озирнулася, чи немає нікого поблизу, підтягнулася на руках і переплигнула через паркан. Кури закричали й порозліталися в усі боки. Прошмигнула у сніи, щоб не чути, як тітка сваритиметься:

— Важко їй вулицею обійти, зайти через хвіртку, як усі нормальні люди ходять. Ні, лізе, наче злодояга та. Скільки разів уже казано...

— Привіт! — гукнула ще з порога, на ходу знімаючи старенькі стоптані туфлі. Озирнулася на двері, чи не йде слідом тітка, і спитала: — Ну, як?

— А сідай он, — показала Люба на диван із високою дерев'яною спинкою. В руках тримала новеньку платівку. — Хочеш послухати Магомаєва — сьогодні купила?

— Ух ти, — Оленка захоплено подивилася на подругу. — Давай. — Сиділа, обнявши коліна руками, і легенько похитувала головою в такт мелодії. А Люба притулилася до столу й дивилася кудись за вікно. Трохи вища від Оленки, у короткій модній спідниці. Волосся стрижене «під хлопця». І в карих очах задерикуватість хлопчача. Враз вимкнула програвач на середині пісні.

— Ленко, мені з тобою поговорити треба — пісню потім дослухаєш.

Оленка з жалем глянула на програвач, здвигнула плечима.

— Як хочеш. Могли б і послухати трохи — я нікуди не спішу.

Люба хотіла знову програвач увімкнути, але передумала.

— Ні, давай поговоримо, поки в хаті нікого немає. Це серйозно, — обличчя дівчини й справді стало серйозним. Вона глянула на подругу, запитала: — Ти куди думаєш йти на роботу?

Оленка знову здвигнула плечима:

— Не знаю. Мати каже — на ферму, — голос дівчини жалібно затремтів. — Мені тепер однаково.

— Ну в тебе й мати, — Люба криво посміхнулася. — Салтичиха. Невже ти її послухаєш? Глянь на себе, Ленко. Ну, глянь, — схопила подругу за руку, потягла до дзеркала, що висіло над столом. — Подивися. Тебе одягни по-людському — королева. А уяви себе кожного дня у гною. Та через три роки ти бабою старою станеш.

— Не стану, — Оленка висмикнула руку. — Я через рік знову буду вступати.

Люба засміялася й сіла прямо на стіл.

— Після ферми у столичний медінститут?! Без блату, без хабара? Невже це літо нічого тебе не навчило?

Оленка відійшла від дзеркала, стала біля одвірка.

— Кажі, що хотіла, бо я піду додому.

Люба зневажливо глянула на подругу.

— Не сердься, а подивися на життя реально. Для тебе ж самої краще буде. З твоїми батьками медичного тобі не бачити. Хочеш учитися — заробляй стаж. Поїхали зі мною в місто — я собі роботу знайшла, і тобі знайдемо. Підеш у лікарню прибиральницею, тоді точно вже вступиш.

— Оце і весь твій секрет?

— Ні. Мій секрет... — Висмикнула із пластмасової вази живу квітку й переламала навпіл зелене стебло. — Мені треба пройти медкомісію — без цього на роботу не беруть. Ти мені допоможеш?

— Я? — Оленка здивовано подивилася на подругу. — А сама — хвора, що не можеш?

— Може, й хвора, — Люба повертіла у руках зламану квітку, хотіла поставити назад у вазу, але квітка впала на стіл. Вона взяла її і викинула через вікно на вулицю. — А тобі це запросто, —

і досить. Я, синок, за тобою. Ось, — витягла з сумочки й поклала на стіл пачку доларів, — заплачу, і кінець твоєї службі. Через пару днів поїдемо додому.

— Додому? — тихо перепитав Іван.

— Ну, ні, — посміхнулася Люба. — Звісно ж, не у ту задрипану Вербівку. У мене в Томську своя фірма, квартира у європейському стилі. У мене є все. Я недаром прожила на світі. Мені є що тобі дати. Ти їж, їж. В армії вас так не годують, бач, який худющий.

— А батько — він де?

Іван більше нічого не їв і не доторкнувся до вина. Люба почервоніла, мовчки зробила кілька ковтків і поставила на стіл бокал. Мовчала, немов думала — казати чи ні, потім глянула на сина й промовила:

— У селі, де твоя баба Дуня живе.

— Моя баба Дуня? — чомусь перепитав Іван.

— Ми заїдемо до неї по дорозі, якщо захочеш. А твій батько, Іване, не вартий того, щоб про нього говорити.

— Він знав про мене? Хто він? — в очах юнака промайнув давній сум, та Люба не помітила цього.

— А, так, тракторист один, — махнула зневажливо рукою. — Колись був хлопець, як хлопець, поки не спився. Ні, він про тебе нічого не знав. Тепер знає. Тепер усі знають. Ти — мій син, моя рідна кров, а не її, — останнє промовила з легким роздратуванням у голосі.

— Усі? Ви й діду з бабою сказали? — До горла хлопця несподівано підкотився важкий клубок. Він намагався проковтнути його і не міг. Взяв бокал і випив до дна, немов його мучила спрага.

— Мені ж треба було тебе знайти, довелося поспитати. А тебе це хвилює? — глянула в обличчя сина. — Невже ти ніколи не відчував, що вони тобі чужі?

— Ні, не відчував. Я цього ніколи не відчував, розумієте ви?.. І зараз не відчуваю, — Іван дивився Любі прямо в очі. Щось знайоме було у тому погляді. Так і Олена дивилася на неї кілька днів тому.

— Ти куриш? — несподівано запитала Люба.

— Ні, — хитнув головою у відповідь.

— А я закурю. Офіціанте! — гукнула зверхньо.

Ще звільнення не закінчилося, а Іван сказав, що йому потрібно повертатися у частину. В тому ж автомобілі вони під'їхали до КПП. Він вийшов, за ним вийшла Люба, провела до дверей.

— До завтра, синок, — хотіла поцілувати в щоку, та хлопець відхилився, швидко повернувся й пішов.

Після відбою довго лежав із розплющеними очима. Відчував, як нестерпно хочеться вдарити себе. Бити й бити... Щоб до крові, нехай потече з нього її рідна кров. «Мамо! — гукнув подумки. — Чи простиш ти мені за те?.. Мамо, мамо, мамо», — шепотів ще і ще, ніби хотів переконатися, що у цьому слові нічого не змінилося.

На другий день до нього знову підійшов командир роти, старший лейтенант Слепцов, зміряв трохи зневажливим поглядом, кивнув головою в бік КПП.

— Там знову твоя мати. Я й не знав, що ти такий крутий, думав — нормальний хлопець. Грошовита, мабуть, у тебе матуся, — сказав насмішкувато. — Іди, наказано тебе знову відпустити.

— То не моя мати, — Іван подивився в обличчя лейтенанту. — Я не вийду до неї. Будь ласка, скажіть їй, нехай їде.

— Не зрозумів, — лейтенант здивовано обернувся у бік КПП. — Від такої мамусі відмовляєшся? — Слово «матуся» прозвучало з відвертим глузуванням. — Такі сьогодні намагаються підім'яти під себе весь світ. То що сказати?

— Товаришу старший лейтенанте, — промовив Іван, як належить за статутом. — У мене є інша мати, справжня. Дозвольте їти?

У печі потроху згасало полум'я. Олена розбудила доньку, поставила на стіл сніданок, глянула на годинник.

— Щось ти мнешся довго, знову запізнишся на уроки? — зауважила Марійці, яка й собі глянула на годинник, що немилосердно цокав хвилину за хвилиною.

Швиденько вмилася, підійшла до дзеркала і почала розчісуватися. Волосся у неї довге, і вона мало не щоранку, коли брала гребінець, починала:

— У всіх дівчат у класі стрижки. В однієї мене коса, наче значне, щоб хлопці смикали.

Мати на це тільки посміхалася, інколи сердилася, коли донька починала дуже напосідатися.

— Як набридло, то відріжемо хоч зараз при самій шкірі.

Дівчинка на такі материні слова замовкала, швиденько запліталася, і деякий час Олена не чула скарги на довге волосся. Сьогодні Марійка робила все мовчки, бо стрілки годинника показували, що вона таки запізниться на урок. Лець поснідала й почала швиденько одягатися.

— Треба раніше вставати, — дорікнула мати. — Тоді б нормально поснідала й не надягала б светра задом наперед, ще б матері й відро води внесла, а то ніжишся у ліжку по півгодини.

Донька тільки мовчала, переодягаючи заново светр. Олена глянула на неї, безнадійно махнула рукою, взяла порожні відра й сама пішла по воду. Біля колодязя було слизько — намерзла розхлюпана вода. Олена обережно поставила на лід відра, подивилася на Марійку, яка в одній руці тримала портфель, а другою на ходу застібала шубу. Послухала, як порожнє відро вдарилося об поверхню води, потім, наповнене, смикнуло ланцюга. Набрала одне відро, друге. Підняла і, щоб не підковзнутися, обережно ступила від колодязя. Хтось ішов навпроти, але вона дивилася собі під ноги, боячись упасти. Нараз зупинилася, підвела голову — за кілька метрів стояв Іван, не наважуючись підійти ближче.

— Синоч! Ти приїхав? — таки підковзнулася, упустила відра, та Іван устиг підхопити її, пригорнув до грудей. Так і стояли мовчки, немов прислухалися до своїх сердець.

Нарешті юнак легенько відсторонив Олену.

— Знаєш, мамо, що ти наробила?

— Що? — Олена з тривогою глянула в синове обличчя.

— Пом'яла у мене за пазухою всі троянди, а я ж тобі їх із самого Криму привіз.

Літературно-художнє видання

МАСТЕРОВА Валентина
Суча дочка

Роман

В авторській редакції

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *Т. М. Куксова*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *Г. В. Фурса*

Підписано до друку 04.02.2015. Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Minion». Ум. друк. арк. 12,6. Наклад 3000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ВАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11.
Свідоцтво ДК № 2891 від 04.07.2007 р.
www.globus-book.com

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб
“Клуб Сімейного Дозвілля”»

61140, м. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київська філія

04073, м. Київ, просп. Московський, 6, кімн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеська філія

65017, м. Одеса, вул. Малиновського, 16-А, кімн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua

«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Мастерова В.

М32 Суча дочка : роман / Валентина Мастерова ; передм. О. Сизоненка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. — 240 с.

ISBN 978-966-14-8776-4 (Україна)

Який сором для дівчини — повернутися додому з байстрам! Але якщо... дитина не твоя? Селянки Олена та Люба вирушили до міста в пошуках кращої долі. Та якби Олена знала, що їй доведеться понести не свій хрест! Коли Люба народила хлопчика та, злякавшись осуду і труднощів, кинула його напризволяще, Олена не вагалася. Вона не може вчинити так, як його мати. Вона не залишить немовля. Навіть якщо за це потрібно буде сплатити страшну ціну...

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР